

VYŽIVOVACÍ POVINNOST RODIČŮ K DĚTEM

§§ 85, 85a, 86 ZOR
§ 96 a násl. ZOR

1

© Zdeňka Králíčková, 2007

2

Literatura

- *Hrušáková, M., Králíčková, Z.:* České rodinné právo. 3. vyd. Brno: Doplněk, 2006.
- *Hrušáková, M. a kol.:* Zákon o rodině. Komentář. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005.
- *Gregorová, Z., Hrušáková, M., Králíčková, Z.:* Výchova, výživa a státní sociální podpora. Právní rozhledy, 1999, č. 4.
- *Králíčková, Z.:* Vyživovací povinnost rodičů k dětem. Rodinné právo, 1999, č. 6.
- *Králíčková, Z.:* Vyživovací povinnost rodičů na děti v náhradní péči. Právní rozhledy, 2005, č. 9.

3

ÚČEL VYŽIVOVACÍ POVINNOSTI

- ZABEZPEČOVÁNÍ A ÚHRADA VŠECH ODŮVODNĚNÝCH POTŘEB DÍTĚTE NUTNÝCH PRO JEHO VŠESTRANNÝ ROZVOJ TĚLESNÝ I DUŠEVNÍ
- ZAJIŠTĚNÍ STEJNÉ ŽIVOTNÍ ÚROVNĚ DÍTĚTE
- BĚŽNÁ SPOTŘEBA I TVORBA ÚSPOR

4

VZNIK VYŽIVOVACÍ POVINNOSTI

- *ex lege* se vznikem statusu rodič - dítě
- rodiče dítěte nemusí být manželé
 - mateřství § 50a ZOR
 - otcovství § 51 a násl. ZOR
 - předběžné opatření – zálohování výživy dítěte
 - § 95 odst. 2 ZOR – výživa těhotné ženy
 - § 54 ZOR – soudní řízení o otcovství dle III. domněnky

5

ROZSAH VÝŽIVNÉHO

- ZOR NEZNÁ OBJEKTIVIZACI VÝŽIVNÉHO:

- ODŮVODNĚNÉ POTŘEBY OPRÁVNĚNÉHO DÍTĚTE
- A
- MOŽNOSTI, SCHOPNOSTI A MAJETKOVÉ POMĚRY POVINNÉHO RODIČE

6

➤ § 85 - 85a ZOR:

- PRÁVO DÍTĚTE PODÍLET SE NA ŽIVOTNÍ ÚROVNI RODIČŮ
- VÝŽIVNÉ NEMÁ SPOTŘEBNÍ CHARAKTER
- MOŽNOST I ÚSPOR

7

POTŘEBNOST DÍTĚTE

- DÍTĚ NENÍ SCHOPNÉ SE SAMO ŽIVIT
- STAV ODKÁZANOSTI NA VÝŽIVU
 - VĚK, ZDRAVOTNÍ STAV, FYZICKÁ A DUŠEVNÍ VYSPĚLOST DÍTĚTE
 - ZPŮSOB PŘÍPRAVY NA BUDOUCÍ POVOLÁNÍ
 - ZÁLIBY A ZÁJMY DÍTĚTE
 - SKUTEČNOST, ZDA DÍTĚ ŽIJE S RODIČI ČI NIKOLI

8

- dítě nezletilé
 - kojeneček (výbavička)
 - předškolák
 - školák
 - student
- dítě zletilé
 - student
 - invalida
 - sociálně potřebný

9

VLASTNÍ MAJETEK DÍTĚTE

- § 37a odst. 2 ZOR:
 - výnosů z majetku mohou rodiče použít pro vlastní výživu dítěte a teprve pak přiměřeně i pro potřebu rodiny
 - majetková podstata může být dotčena jen v případě, že by vznikl nezaviněně ze strany osob výživou povinných hrubý nepoměr mezi poměry nezl. dítěte a osob výživou povinných

10

VLASTNÍ PŘÍJEM DÍTĚTE

- NÁHODILÝ
 - z brigády v době letních prázdnin
- PRAVIDELNÝ
 - odměna dítěte jako autora nebo výkonného umělce
 - stipendium
 - prospěchové
 - jiné

11

ROZPOR S DOBRÝMI MRAVY § 96 odst. 2 ZOR

- "...pokud dojde k dlouhodobému vyloučení jednoho z rodičů ze styku s nezletilými dětmi, který to následně považuje za újmu na svých rodičovských právech, nelze tento důsledek přičítat nezletilým dětem a přiznání výživného ze strany vyloučeného rodiče pak není v rozporu s dobrými mravy..."
- viz R KS České Budějovice 5 Co 2661/99 in PR 7/2000

12

SCHOPNOSTI RODIČE

➤ subjektivní kategorie:

- manuální zručnost, pracovní návyky, pracovní zkušenosti, flexibilita, adaptabilita, sociální (ne)zralost atd.

13

MOŽNOSTI RODIČE

➤ objektivní kategorie:

- věk, zdravotní stav, vzdělání
- zákonná vyživovací povinnost k dalším osobám
- nepříznivá situace na trhu práce
- nezaměstnanost v regionu

14

MAJETKOVÉ POMĚRY RODIČE

- ### ➤ MAJETKOVÁ PODSTATA BEZ VÝNOSŮ
- NUTNÉ ZOHLEDNIT
 - Nález ÚS 244/2003

- ### ➤ VÝNOSY Z MAJETKU
- NÁJEMNÉ
 - DIVIDENDY

15

CELKOVÉ POMĚRY RODIČE

- ZPŮSOB TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU A DOVOLENÝCH
- KONÍČKY
- LUXUSNÍ AUTA

16

POTENCIONALITA PŘÍJMŮ POVINNÉHO RODIČE

➤ § 96 odst. 1 ZOR:

- soud přihlédne k tomu, zda:
 - se povinný nevzdal bez důležitého důvodu výhodnějšího zaměstnání či
 - výdělečné činnosti nebo
 - majetkového prospěchu anebo
 - zda nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika

17

RODIČ ZAMĚSTNANEC

- ZPRÁVA ZAMĚSTNAVATELE O PRŮMĚRNÉM PŘÍJMU RODIČE ZA POSLEDNÍCH 6 AŽ 12 MĚSÍCŮ

18

RODIČ PODNIKATEL

- § 85a odst. 1 ZOR:
- MÁ-LI RODIČ PŘÍJMY Z JINÉ NEŽ ZÁVISLÉ ČINNOSTI PODLÉHAJÍCÍ DANI Z PŘÍJMU, JE POVINEN SOUDU:
 - PROKÁZAT SVÉ PŘÍJMY
 - PŘEDLOŽIT POKLADY PRO ZHODNOCENÍ SVÝCH MAJETKOVÝCH POMĚRŮ A
 - UMOŽNIT ZJISTIT I DALŠÍ SKUTEČNOSTI

19

- Soud má právo zkoumat charakter výdajů:
 - „zda jsou nezbytně nutné k zajištění výkonu podnikatelské činnosti nebo
 - zda jde o výdaje, které směřují k rozšíření podnikatelské činnosti za účelem dosažení vyššího zisku...“
- viz R KS Ústní nad Labem 10 Co 326/2004 in SR 8/2004

20

- NESPLNÍ-LI RODIČ SVOJI ZÁKONNOU POVINNOST:
 - NEVYVRATITELNÁ PRÁVNÍ DOMNĚNKA:
 - „MÁ SE ZA TO, ŽE JEHO PRŮMĚRNÝ MĚSÍČNÍ PŘÍJEM ČINÍ 12,7 NÁSOBEK ČÁSTKY ŽIVOTNÍHO MINIMA POTŘEBNÉ K ZAJIŠTĚNÍ VÝŽIVY A OSTATNÍCH ZÁKLADNÍCH OSOBNÍCH POTŘEB RODIČE DLE ZÁKONA O ŽIVOTNÍM MINIMU“

21

RODIČ BEZ PRÁCE

- „... u nezaměstnané osoby povinné výživou, která byla zařazena do evidence uchazečů ÚP, je třeba zkoumat též reálné možnosti zajistit si vhodné zaměstnání např. ve vzdálenějším místě, pokud je spojeno s ubytováním nebo vhodným dopravním spojením, nebrání-li tomu jiné okolnosti...“
- viz R KS Ústní nad Labem 10 Co 289/2004 in SR 1/2004

22

RODIČ VE VÝKONU TRESTU

- „...byl-li rodič ve vazbě a poté ve výkonu trestu proto, že se dopustil trestného činu týrání svěřené osoby (nezl. dítěte), vychází soud při rozhodování o výživném k této osobě z jeho možností a schopností, které měl v době před vzetím do vazby...“
- viz R KS Ústní nad Labem 11 Co 507/97 in SR 14/98
- obdobně viz TČ zanedbávání povinné výživy

23

RODIČ SOCIÁLNĚ POTŘEBNÝ

- „...pokud by se osoba výživou povinná dostala po zaplacení výživného pod hranici životního minima, je zde důvod pro zrušení nebo pro snížení výživného...“
- viz R KS Hradec Králové 14 Co 755/95 in PR 7/96

24

FORMY VÝŽIVNÉHO

- **PLATBA FINANČNÍ ČÁSTKY**
dle § 97 odst. 1 ZOR
 - pravidelné opěťující se částky, splatné vždy na měsíc dopředu
- **OSOBNÍ PÉČE O DÍTĚ A PÉČE O SPOLEČNOU DOMÁCNOST**
viz § 85 odst. 3 ZOR
- **POSKYTOVÁNÍ BYDLENÍ**

25

VÝŠE PENĚŽNÍHO PLNĚNÍ VÝŽIVNÉHO

- DÍTĚ MÁ PRÁVO PODÍLET SE NA ŽIVOTNÍ ÚROVNI SVÝCH RODIČŮ
- VÝŽIVNÉ NEMÁ SPOTŘEBNÍ CHARAKTER
- **MĚSÍČNÍ PLATBA VÝŽIVNÉHO MUSÍ ZOHLEDŇOVAT NEJEN POTŘEBY OBVYKLÉ, BĚŽNÉ, PRAVIDELNĚ SE VYSKYTUJÍCÍ, ALE I DALŠÍ POTŘEBY PROSPĚŠNÉ PRO VŠESTRANNÝ VÝVOJ DÍTĚTE VYSKYTUJÍCÍ SE NEPRAVIDELNĚ ZA DELŠÍ OBDOBÍ NEBO JEN NĚKDY (např. o prázdninách), popř. POTŘEBY ZCELA NAHODILE**

26

PRAVIDLO

- **JSOU-LI PŘÍJMY RODIČŮ VYSOKÉ A JEJICH MAJETKOVÉ POMĚRY ZNAČNĚ, JSOU PLNĚ ODŮVODNĚNÉ VŠECHNY POTŘEBY DÍTĚTE, včetně POTŘEBY TVORBY ÚSPOR, zejména ZABEZPEČUJÍCÍCH PŘÍPRAVU NA BUDOUCÍ POVOLÁNÍ**
– viz § 85a odst. 2 ZOR

27

Zálohování výživného na dítě splatné v budoucnosti

- § 97 odst. 2 ZOR
- tzv. tezaurace, nikoli „odbytné“
- cíl: ochrana současných a zejména budoucích majetkových zájmů nezletilého i zletilého dítěte
- případy zvláštního zřetele hodné
 - výkyvy v příjmech rodiče, výhry a dědictví, rizika, zahraničí
- soud může rozhodnout o povinnosti rodiče složit peněžní částku pro výživné splatné v budoucnosti
 - speciální účet
- soud učiní opatření zaručující pravidelnou výplatu měsíčních splátek
 - určení celkové částky a konkrétní měsíční splátky a způsob její výplaty dítěti

28

REALIZACE PRÁVA NA VÝŽIVNÉ

- Ex lege
- Dobrovolnost plnění
- Soudní řízení
- Soudní výkon rozhodnutí

29

Zvýšená ochrana nezletilých dětí

- VZNIK VÝŽIVOVACÍ POVINNOST ex lege (§ 85 ZOR)
- VÝŽIVNÉ PRO NEZL. DÍTĚ MŮŽE BÝT STANOVENO AŽ 3 ROKY ZPĚTNĚ (§ 98/1 ZOR)
- PŘÍZMĚNĚ NEBO ZRUŠENÍ VÝŽIVNÉHO SE SPOTŘEBOVANÉ VÝŽIVNÉ NEVRACÍ (§ 99/1 ZOR)
- JE ZAKÁZÁNO ZAPOČTENÍ POHLEDAVEK (§ 97/3 ZOR)
- ŘÍZENÍ O VÝŽIVĚ JE SPOJENO S ŘÍZENÍM O VÝCHOVĚ (§ 26, § 50 ZOR)
- ŘÍZENÍ MOHOU BÝT ZAHÁJENA I BEZ NAVRHU (§ 50 ZOR)
- ŘÍZENÍ O VÝCHOVĚ A VÝŽIVĚ JE SPOJENO S ŘÍZENÍM O OTCOVSTVÍ (§ 113 OSŘ)
- ŘÍZENÍ O VÝCHOVĚ A VÝŽIVĚ MUSÍ PŘEDCHÁZET ŘÍZENÍ O ROZVODU (§ 25 ZOR)
- V ŘÍZENÍ O PRÁVECH TĚHOTNÉ ŽENY SE ROZHODUJE I O VÝŽIVNÉM PRO NENAROZENÉ DÍTĚ (§ 95/2 ZOR)

30

Společná a střídavá péče § 26 odst. 2 ZOR

- společná péče rodičů
 - ???
- střídavá péče rodičů
 - výživné se stanoví oběma

31

Valorizace výživného

- legislativní návrhy z poloviny 90. let
- doposud nebyly přijaty

32

Zálohování výživného státem

- www.psp.cz

33

Výživné na děti v náhradní péči

- § 45 – rodiče platí výživné přímo jiné fyzické osobě
- § 45a – rodiče platí výživné státu (legální cese) a stát pěstounskou péči financuje dle zák. č. 117/1995 Sb.
- § 46 – rodiče platí výživné na dítě v ústavní výchově přímo, pokud potřeby dítěte nejsou kryty platbou dle zvl. předpisu (§ 103 ZOR)

34

ZMĚNA A ZRUŠENÍ VYŽIVOVACÍ POVINNOSTI

- *clausula rebus sic stantibus*
- § 99
- *snížení, zvýšení, zrušení soudem*

- *snížení nebo zrušení výživného u nezletilých dětí: spotřebované výživné se nevrací*

35

ZÁNÍK VYŽIVOVACÍ POVINNOSTI

- RELATIVNÍ
 - pomine-li stav odkázanosti na výživu
 - dítě je přechodně schopné se samo žít
 - dítě uzavře manželství
 - podstatná změna poměrů
 - ztráta zaměstnání, nemoc, soc. potřebnost, podnikatelské riziko
- ABSOLUTNÍ
 - se zánikem rodinněprávního vztahu
 - smrt
 - osvojení

36